

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารโรงเรียนกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตวิภาวดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้นของการวิจัย โดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข
  - 1.1 ความหมายของความสุข
  - 1.2 ความหมายของการเรียนรู้อย่างมีความสุข
  - 1.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข
  - 1.4 การจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน
  - 2.1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
  - 2.2 ความสำคัญของการบริหารโรงเรียน
  - 2.3 ปัจจัยการบริหารโรงเรียน
  - 2.4 ขอบข่ายของการบริหารโรงเรียน
  - 2.5 การบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
  - 2.6 การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาเขต
3. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี
  - 3.1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง
  - 3.2 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคอนเมืองจตุรจินดา
  - 3.3 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์)
  - 3.4 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
  - 3.5 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความสุข

1. ความหมายของความสุข

สมหวัง วิทยาปัญญาพันธ์ (2544 : 1 - 2) ให้ความหมายไว้ว่า ความสุข คือ สภาวะของความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อมีความรู้สึกดังต่อไปนี้ ความรู้สึกสะดวกสบาย เป็นความรู้สึกที่ไม่ยุ่งยาก หรือไม่ต้องอดทน สภาวะที่ระดับความทุกข์ที่ลดลง ความรู้สึกพึงพอใจเมื่อความต้องการหรือความอยากได้รับการตอบสนอง ความรู้สึกใจสงบไม่วุ่นวาย ความรู้สึกดีขึ้น ภาวะความรู้สึกสบายที่สารในร่างกายได้ถูกกระตุ้นให้หลั่งออกมาจนเกิดการปิติยินดี

Suellen donnelly (2002 : 1 - 2) ให้ความหมายไว้ว่า ความสุข คือ ความรู้สึกซึ่งอยู่ภายในจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และความคิดที่เป็นบวก เป็นอารมณ์ที่ไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้โดยตรง แต่จะแสดงออกโดยพฤติกรรมที่สามารถบ่งบอกถึงความสุขได้ นอกจากนี้ความสุขยังหมายถึง ความพอใจเมื่อประสบกับการบรรลุถึงผลสำเร็จบางประการ หรือบรรลุถึงความต้องการ ความปรารถนา ความสุขเกิดจาก ความรู้สึกอันเกิดจากเหตุหรือสิ่ง ๆ หนึ่ง ความกระตือรือร้นที่ยึดถือ หรือความต้องการเป็นผลสำเร็จ ความสุขเกิดขึ้นในจิตใจ ความสุขทั้งหมดเป็นความรู้สึก ที่อยู่ที่หัวใจ และความพอใจ

พระมหานิคม อิศวโส (อ้างถึงใน จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล. 2546 : 22) กล่าวถึงความหมายของคำว่า สุข หมายถึง ความสบาย ความสำราญ มี 2 อย่าง คือ สุขทางกาย เจตสิกสุข คือ สุขทางใจ ทั้งสองอย่างเป็นสุขทางธรรม ส่วน สุข หมายถึง ความสุข ความสะดวก ความสบาย ความสำราญ ความไม่เบียดเบียนเป็นความสุขทางโลก

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ (2546 : 239) กล่าวว่าคนอีสานใช้คำว่า “ความสุข” แทนคำว่า “สุขภาพจิต” ที่เป็นภาษาทางการ โดยให้ความหมายของความสุขว่าเป็นเรื่องของหัวใจ คนที่มีความสุขคือ คนที่มีภาวะจิตใจที่สงบ ไม่คิดมาก แสดงให้เห็นด้วยการมีสีหน้ายิ้มแย้มสดชื่น แจ่มใส สามารถกินข้าวได้ นอนหลับ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสัมพันธภาพดีกับบุคคล รอบข้าง “คนที่ไม่มีความสุข” หรือ “สุขภาพจิตไม่ดี” คือ คนที่มีภาวะจิตใจไม่สงบ ฟุ้งซ่าน คิดมาก คิดหลายอย่างในเวลาเดียวกัน สังกะได้อาจเกิดจากการที่บุคคลนั้นมีอารมณ์ไม่ดี หงุดหงิดง่าย จี้นั่น นอนไม่หลับ กินข้าวไม่อร่อย นั่งเหม่อลอย จะเห็นได้ว่าคนอีสานให้ความสำคัญต่อการที่มีภาวะจิตใจที่สงบ ไม่คิดมาก เป็นองค์ประกอบหลักที่จะทำให้คนมีความสุข

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), อ้างถึงใน อภิรัช มงคล และคณะ. 2544 : 59) ได้กล่าวถึงความสุขว่า สภาพจิตที่เป็นปกติอันหนึ่งและเรียกว่าความสุข สุขก็เพราะว่าจิตปกติ ไม่ขึ้นไม่ลง ไม่เอียงขวา เอียงซ้าย ไม่มีอะไรมาผูกมัดจิตใจ เป็นอิสระ เป็นไทแก่ตัว อย่างนี้เรียกว่า “ปกติ” ใจที่ปกติคือใจที่ไม่มีอะไร รู้ว่าอะไรเกิดขึ้น อะไรตั้งอยู่ อะไรดับไป แล้วควรจะแก้ไข

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ห้วงสมมติงานวิจัย

วันที่..... 20 ก.ค. 2555

เลขทะเบียน..... 247566

เลขเรียกหนังสือ.....

13

สิ่งนั้นอย่างไรอย่างนี้จิตใจก็สบาย ไม่ค่อยมีปัญหา รวมความว่า ชีวิตของเราต้องการทั้งความสุขทั้งกาย ทั้งใจ ทางอารมณ์ เราต้องมีสติ มีปัญญา พยายามที่จะรักษาใจไว้ให้ปกติอยู่ตลอดเวลา รู้จักประมาณในการกิน การอยู่ การนุ่งห่ม ใช้สอย การปฏิบัติหน้าที่ และการพักผ่อน สภาพร่างกาย จิตใจ ก็จะมีความสุขสมบูรณ์สมปรารถนา

สรุปได้ว่า ความสุขคือสภาวะที่เกิดจากสภาพความพอใจ จากการบรรลุถึงความต้องการและความปรารถนา ทั้งทางกายและจิตใจ สามารถแสดงออกโดยพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสุขได้ ซึ่งเป็นตัวเลขผลรวมทั้งหมดที่ได้จากการประเมินตามตัวชี้วัดความสุขทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น และด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนรู้มีความสุข (สุขุมล อุคม. 2548 : 13 - 14) และการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียน (อมรรัตน์ วรรณนิยากร. 2545 : 70 - 74) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และให้ความหมายขององค์ประกอบของการเรียนรู้มีความสุขดังนี้คือ

องค์ประกอบด้านผู้เรียน หมายถึง ปัจจัยด้านตัวนักเรียนที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ ความพร้อมในการเรียน คุณลักษณะผู้เรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน แรงจูงใจในการเรียน มีความต้องการที่จะเรียนรู้

องค์ประกอบด้านผู้สอน หมายถึง ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ วิธีการเรียนการสอน ความพร้อม ความรู้ความสามารถ กิจกรรมในการเรียนการสอน บุคลิกลักษณะพฤติกรรมของครู การรู้จักชักจูงใจและการให้แรงเสริม

องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง ปัจจัยด้านเพื่อน ครอบครัว และชุมชนที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ การช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อน การสอนให้เพื่อน ความร่วมมือของผู้ปกครอง และชุมชน

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหาร ความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน งบประมาณของโรงเรียน ระบบการบริหาร ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของอาคารสถานที่

2. ความหมายของการเรียนรู้มีความสุข

จรรยาวัจน์ ขวัญรัมย์ (2545 : 15) กล่าวว่า การเรียนรู้มีความสุขเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับรู้ โดยที่ตัวนักเรียนเองมีความสุขในการรับรู้นั้น ซึ่งวิธี

การเรียนรู้มีความสุขเป็นหน้าที่สำคัญของครูที่จะต้องพิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เด็กเข้าใจ ช่วยค้นหาและสรุปหลักการนำไปใช้ วิธีดังกล่าวคือ หัวใจของการเรียน

จำรัส นองมาก (2547 : 20) กล่าวว่า การเรียนอย่างมีความสุขก็คือการเรียนที่มีความพอใจ ผู้เรียนวิชาใดอย่างมีความสุขก็แสดงว่าผู้เรียนมีความพอใจในวิชานั้น คนที่มีความพอใจในวิชาไหน จะต้องมีความรู้สึกรัก หรือชอบวิชานั้น การสอนให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ก็คือการสอนที่ทำให้ผู้เรียนชอบเรียนในวิชานั้น ซึ่งการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในเรื่องวิชานั้น ๆ อย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่เฉพาะแต่จะทำให้ผู้เรียนชอบหรือสนุกสนานเพียงอย่างเดียว

พระธรรมปิฎก (2547 : 10) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้อย่างมีความสุขไว้ว่า ความสุขกับการศึกษาที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกกันได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุข การศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยความสุขที่เกิดจากการศึกษา คือ เกิดจากการมีปัญญาเข้าใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ และตอบสนองความใฝ่รู้ โดยการศึกษาจะต้องสร้างความใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นด้วยการทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ถ้าเขารู้ว่าชีวิตต้องการอะไรก็จะเกิดความใฝ่รู้ ความใฝ่รู้ก็จะทำให้เราเกิดความสุขที่ได้รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ ทำให้คุณค่าชีวิตดีและเป็นชีวิตที่ดีงาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 8) ระบุว่าในส่วนของโรงเรียนที่นักเรียนมีความสุข โรงเรียนดีที่ผู้เรียนอยากเห็น คือโรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบ และปลอดภัย ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ ไม่มีสิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข มีอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพอเพียง มีห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และแหล่งศึกษาค้นคว้าที่ได้มาตรฐานและพอเพียงกับความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำทนายความสามารถ และธรรมชาติของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีครูภูมิปัญญา เทคโนโลยีก้าวหน้า เพื่อให้พวกเขาได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีของสังคมส่งเสริมประชาธิปไตยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจการทุกอย่างของโรงเรียน สร้างความรัก ความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียนทุกวัน มีครูที่ใจดี เข้าใจ และเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีผู้อำนวยการที่ใจดี เข้าใจ และเอาใจใส่นักเรียนทุกคน รับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน มีพ่อแม่ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน ผู้นำชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนที่สนใจ เอาใจใส่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้มีความสุข หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เครียด หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งอาจมาจากองค์ประกอบปัจจัยตัวผู้เรียนเอง หรือจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น ตัวผู้สอน หรือบรรยากาศภายในโรงเรียน และสัมพันธภาพกับเพื่อน

3. องค์ประกอบของการเรียนรู้มีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 4 - 7) ระบุว่า หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละคนควรจะแตกต่างกันออกไปตามความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคลครูต้องพัฒนาการทำงานเป็นทีม เพราะในยุคของเทคโนโลยีสมัยใหม่ต้องทำงานเป็นทีม ครูต้องสอนเด็กให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนต้องปลูกฝังความรักการเรียนรู้และการพัฒนาความสามารถทางภาษาให้เด็ก เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้มองแนวทางหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนภาษาที่เป็นองค์รวม โดยผ่านกระบวนการคิดได้ชัดเจน ดังนั้นโรงเรียนทุกวันนี้ ไม่ควรถือว่า การให้ความรู้เนื้อหาวิชาการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุด แต่ควรให้เครื่องมือแก่เด็กในการเรียนรู้เองตลอดไป การจะบรรลุความต้องการนั้น เราต้องทำ 1 เรื่องใหญ่ ๆ ที่เป็นองค์ประกอบการเรียนรู้ 3 ส่วน คือ

3.1 องค์ประกอบที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และกิจกรรมตามแนวการสอนแบบองค์รวม เริ่มต้นโดยการจัดพื้นที่ภายในห้องเรียน ที่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของเด็ก ที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ในเรื่องของประสบการณ์ และความพร้อมในการเรียนของแต่ละบุคคล หรือแต่ละกลุ่มความสนใจ ดังนั้น การจัดห้องเรียนจึงควรเป็นสถานที่ที่เด็กได้อยู่ในโลกของภาษา ตัวหนังสือสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อเรื่องที่เรียน มุมที่เด็กสนใจ โดยเด็กสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

3.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็กครูต้องมีความเชื่อมั่น และไว้วางใจในตัวเด็กว่าเขาสามารถทำงานต่างๆ ได้ถ้ามีความสนใจพฤติกรรม การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นเอง ซึ่งครูทุกคนต้องสังเกตตลอดเวลาให้เกิดเป็นประสบการณ์ตรงของครู และเป็นองค์ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็กที่เป็นความรู้ประจักษ์อยู่ในงานของครูเอง ไม่ต้องไปแสวงหาความรู้ในตำราใด นี่ก็คือคุณสมบัติแท้จริงของครู ซึ่งพบว่าหาได้น้อยมากในเมืองไทย โดยครูต้องระลึกว่าธรรมชาติของเด็กจะเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ มีสมองไวคิด และมีประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อการรับรู้ผ่านผัสสะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย ทำให้สามารถเรียนรู้ซึมซับสิ่งต่าง ๆ โดยธรรมชาติ และโดยการดำเนินชีวิตจริงร่วมกับพ่อแม่พี่น้อง สิ่งแวดล้อมรอบตัวทุกขณะ ทุกเวลา ทุกสถานที่

3.3 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนการสอนของครู บทบาทของครูที่ถูกกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยการพัฒนาเด็กต้องเริ่มจากตัวครูก่อน ครูต้องเข้าใจพัฒนาการหรือวัยวุฒิ มีความเชื่อมั่น และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดไปในทางที่ดีขึ้นเพราะครูมีบทบาทสำคัญมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด และการแสดงออกของเด็ก ครูสามารถทำให้เด็กเรียนรู้ เข้าใจความหมาย เห็นโครงสร้างของการเรียนรู้ได้

การจัดการเรียนการสอนที่สร้างให้เข้าใจการเรียนรู้โดยไม่เกิดอุปสรรค หรือความคับข้องใจ จะทำให้ครู และเด็กมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ต่างเปิดประตู การสื่อสารติดต่อ และช่วยให้เกิดความสุข ความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วครูจะจัดให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเป็นแบบเป็นแผนในรูปแบบของกิจกรรมในกิจวัตรประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 7 - 8) กล่าวว่า การเรียนที่มีความสุขประกอบด้วย 6 ด้านคือ

1) เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจและสมองเด็กเหล่านี้ควรมีสติที่จะเป็นตัวของตัวเอง มีความคิด มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิด มีความสนใจในสิ่งต่างๆ มีความรู้ รัก โกรธ เสียใจ หรือดีใจ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อย ที่ต่างไปจากคนอื่น ๆ มีสติได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ออย่างมนุษย์คนหนึ่งที่สำคัญที่สุด เขาควรจะได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของเขา พ่อแม่ควรเป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการตัดสินใจเลือกการเรียน เพื่อการดำเนินชีวิตของเขา

2) ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง ครูควรมีความเข้าใจ ทฤษฎีพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทุกคน เข้าถึงความรู้สึกละเอียดอ่อนความคิดอันไร้ขอบเขต และความฝันอันกว้างไกลของเด็กแต่ละคน เปิดโอกาสให้เขาได้สานฝัน และดำเนินชีวิตไปตามความฝันนั้นจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต ครูควรเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์มั่นคง สดชื่น แจ่มใส มีสำนึกในการเป็นผู้ให้ มีการเตรียมตัวเพื่อการสอนให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีความเสียสละ อดทน มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้เด็กรู้จักตนเองรู้จักตนเองรู้จักการแก้ปัญหา และเรียนรู้วิธีที่จะนำตัวเองไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมีสติและพร้อมด้วยคุณธรรม

3) เด็กเกิดความรักและความภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา รู้จักตนเองเด็กควรรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตนเอง ได้รับความหมายของการมีชีวิตอยู่ยอมรับทั้งจุดดี จุดด้อยของตนเองและคิดหาวิธีปรับปรุง แก้ไขเข้าใจธรรมชาติของความเปลี่ยนแปลง และรู้จักปรับตนให้สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต รู้จักเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผล และพร้อมที่จะดำเนินชีวิตในบทบาทของผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ

4) เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เพื่อเขาจะได้ค้นพบความสามารถของตนเอง ซึ่งซ่อนเร้นและรอการพัฒนาอยู่ มีกำลังใจที่จะต่อเติมฝันของตนให้สมบูรณ์ ได้รับวิทยาการแขนงต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ทั้งนั้น ถ้าเขาใส่ใจ มุ่งมั่นให้เขาได้มีโอกาสเรียน เพื่อรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล (Learn to know) และเรียนให้เข้าใจและทำได้ รู้เคล็ดลับของการทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ (Learn to do) และเรียนจนรู้และเข้าใจกลมกลืนวิธีคิดนั้น มาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์และปฏิบัติของคนในอาชีพนั้นๆ เสมือนเป็นคนที่อยู่ในอาชีพนั้นจริงๆ (Learn to be) ทั้งยังสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์และกลมกลืน เพื่อความสุขของตนเองและคนรอบข้าง

5) บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้yakค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เด็กรู้จักคิด และพัฒนาความคิดจากความรู้ที่ได้รับขยายวงไปสู่ความรู้ใหม่เกิดความรู้ อยากเห็นอยากทดลอง เพื่อให้ได้เห็นผลที่สมจริง อยากศึกษาให้ลึกซึ้งเพิ่มเติม เกิดความตื่นเต้นและภาคภูมิใจในข้อค้นพบใหม่ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่และสามารถถ่ายทอดแนวคิดเหล่านี้ให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยความภาคภูมิใจ รักการเรียน มีระบบในการเรียนและเห็นประโยชน์ของการเรียน ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงอยู่ในห้องเรียน แต่อาจสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเป็นอยู่ในชีวิต และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น

6) สิ่งที่เราเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน สิ่งที่เราเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะในบทเรียน แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เกิดประโยชน์ และมีความหมายต่อตัวเขา ทั้งยังสามารถพยากรณ์ คาดคะเน หรือตั้งข้อสันนิษฐานต่างๆ อันจะนำไปสู่การค้นคว้า เพื่อพิสูจน์ความเป็นจริง รู้จักสืบเสาะหาคำตอบข้อสงสัยต่างๆ จากแหล่งวิทยากรรู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสภาพต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง มีจุดยืนที่แน่นอน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง พอที่จะไม่ตกเป็นเครื่องมือของใคร รู้วิธีดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และสามารถให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นได้เมื่อเขาเติบโตขึ้น

นอกจากนี้ Prescott (1961, อ้างถึงใน ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร. 2544 : 12) ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อนักเรียนทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และทำให้นักเรียนเกิดความสุข คือ

1) องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ขอบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทาง เป็นต้น

2) องค์ประกอบทางด้านความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา ความสัมพันธ์ของบิดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ ด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว

3) องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน

4) องค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้าน และ โรงเรียน

5) องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติและแรงจูงใจ

6) องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว และการแสดงอารมณ์

กองวิจัยทางการศึกษา (2545 : 15) ระบุว่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน นักการศึกษาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมทางการศึกษามานานแล้ว เนื่องจากลักษณะการเรียนรู้ และประสิทธิผลการเรียนการสอนมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาพบข้อค้นพบหลายประการที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการวัด และศึกษาผลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนถูกต้องและเหมาะสมนับเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งตามนโยบายปฏิรูปโรงเรียนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ว่า ต้องให้มีบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าวมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

รูปแบบของสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพล และความสัมพันธ์กับระบบโรงเรียนมี 2 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมปฐมภูมิ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญมาก ตัวอย่างเช่น กลุ่มสังคม และสภาพแวดล้อมทุติยภูมิ เช่น เพศ อายุ ศาสนา

นอกจากนี้ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อม มี 3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความสุข ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียนชัดเจนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น อุปกรณ์จัดห้องเรียน แสงสว่าง สี สื้อ การสอน ฯลฯ การจัดห้องเรียน และจัดที่นั่งเรียน การจัดป้ายนิเทศ มุมกิจกรรม สี เสียงของครู การระบายอากาศ องค์ประกอบด้านจิตภาพ และองค์ประกอบด้านสังคม

โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ สภาพ

แวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในขอบเขตของโรงเรียน ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือของบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 25) ได้เสนอแนะองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศไว้ดังนี้

1) มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ผ่อนคลาย ไม่กดดันด้วยเนื้อหาที่ยากเกินไปจนเด็กเกิดความกลัว ไม่สนใจ และบทเรียนไม่ง่ายเกินไปจนเด็กหมดความสนใจเนื้อหา มีความต่อเนื่องกับบทเรียนที่เคยเรียนมาแล้ว

2) มีการเปิดโอกาสให้เด็กกล้าแสดงออก ได้รับความสามารถเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ

3) ส่งเสริมให้เด็กได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดในแต่ละกลุ่มและแลกเปลี่ยนความคิดภายในชั้นเรียน เพื่อให้รู้จักการยอมรับเหตุผลของผู้อื่น

4) ส่งเสริมให้เด็กได้มีการคิดและแก้ไขปัญหา โดยอาศัยเหตุผลประกอบในการตัดสินใจ

5) จัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนที่มีลักษณะส่งเสริมหรือกระตุ้นความสนใจ เช่น ป้าย

นิเทศ จัดสภาพห้องที่สะอาด

6) มีการจัดสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ เพื่อให้เด็กได้วุฒิของเด็กขนาดพอเหมาะ มีสีสันสวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจและความเข้าใจ

7) ส่งเสริมให้เด็กมีการศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมความรู้แก่ตนเอง

8) จัดที่นั่งให้นักเรียนอย่างพอเหมาะ

9) ส่งเสริมให้มีการปรับปรุง พัฒนาผลงานของนักเรียนเอง และให้เพื่อนช่วยประเมินผลงานตนเองด้วย

สรุป องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง สภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอน ที่เกิดจากปัจจัยด้านต่าง ๆ จำแนกได้ 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น และด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

องค์ประกอบด้านผู้เรียน หมายถึง ปัจจัยด้านตัวนักเรียนที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ ความพร้อมในการเรียน คุณลักษณะผู้เรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน แรงจูงใจในการเรียน มีความต้องการที่จะเรียนรู้

องค์ประกอบด้านผู้สอน หมายถึง ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่วิธีการเรียน การสอน ความพร้อม ความรู้ความสามารถ กิจกรรมในการเรียนการสอน บุคลิกลักษณะ พฤติกรรม ของครู การรู้จักชักจูงใจ และการให้แรงเสริม

องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง ปัจจัยด้านเพื่อน ครอบครัว และชุมชน ที่ส่งผลต่อความสุขได้แก่การช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อน การสอนให้เพื่อน ความร่วมมือของผู้ปกครอง และชุมชน

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหาร ความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน งบประมาณของโรงเรียน ระบบการบริหาร ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของอาคารสถานที่

4. การจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 10 - 14) ได้ระบุไว้ มีดังนี้ คือ

4.1 การสร้างความรักความศรัทธา การสร้างความรักความศรัทธาต่อการเรียนเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความสนใจต่อบทเรียน ต่อครู และผู้เริ่มเรียน การสร้างความศรัทธาจะเกิดขึ้นได้ หากมีองค์ประกอบต่อไปนี้

4.1.1 การเรียนบนรากฐานแห่งความรัก ได้แก่

- การสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างครูและวิชา ระหว่างครูและนักเรียน ระหว่างครูและครูเอง ระหว่างครูและธรรมชาติของมนุษย์
- การให้กำลังใจและโอกาส ขอมรับเด็กในสภาพที่เขาเป็นอยู่ เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออก รักษาความยุติธรรม จริงใจและอดทน มุ่งมั่นที่จะช่วยเมื่อมีปัญหา แก้ปัญหาอย่างนุ่มนวลด้วยเหตุผลโดยไม่ใช้อารมณ์

4.1.2 บทเรียนที่สนุกและน่าสนใจ ได้แก่

- การเตรียม มีการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ที่ชัดเจน ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน วางโครงการสอนที่กระชับและรัดกุม
- การทำแผนการสอน กำหนดแผนระยะยาวให้ครอบคลุมจัดแผนรายเดือนไม่ให้ซ้ำซ้อน วางแผนรายสัปดาห์ให้ต่อเนื่อง ทำแผนรายวันให้เจาะลึก
- การเลือกสื่อประกอบบทเรียน ควรจัดหาสื่อที่เหมาะสมกับบทเรียน จัดสัดส่วนของสื่อและบทเรียน อาจเป็นสื่อที่ครูและนักเรียนร่วมกันสร้างขึ้นก็ได้

- การประเมินพัฒนาการ จากการสังเกตพัฒนาการ การพิจารณาผลงาน การทดสอบที่ไม่เครียด ให้เด็กประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนนักเรียนพร้อมทั้งรายงานผลการพัฒนา
- การจัดช่วงเวลาเรียน ให้มีความยืดหยุ่นของเวลาต่อวันจัดเวลาให้เหมาะสมกับบทเรียน แบ่งเวลาทำงานพักผ่อนและจัดสัดส่วนของวิชาต่อสัปดาห์
- การจัดบรรยากาศในการเรียน สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายแทรกอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก สนับสนุนให้เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อคิด เวิร์กและส่งเสริมการคิด จัดเวลาให้เด็กได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง สรุปข้อคิดเห็นและจับประเด็นที่สำคัญๆ
- การแก้ปัญหาให้เหตุผลในการพิจารณา รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย มองหาจุดดีของนักเรียน ให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำตัวเป็นแบบอย่างของครู

4.1.3 การส่งเสริมความสนใจ และการสร้างความผูกพัน ได้แก่

- การทำความรู้จักกับนักเรียน ศึกษาประวัติเป็นรายบุคคล จดจำสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับนักเรียน ติดตามถามข่าวในวาระต่างๆ
- การรักษามิตรภาพ รักษาความลับของนักเรียน เห็นความสำคัญของทุกคน เอาใจใส่กันอย่างทั่วถึง จริงใจและพร้อมที่จะช่วย อดทนและเสียสละ ใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์

4.2 เห็นคุณค่าการเรียนรู้

4.2.1 การเรียนที่มีความหมาย ประกอบด้วย บทเรียนเหมาะกับวัย และความสนใจ เนื้อหากระชับกระฉ่างและง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีตัวอย่างที่ชัดเจน เวิร์กให้คิดและติดตาม คำอธิบายที่ไม่คลุมเครือ

4.2.2 เด็กเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่รอการเจริญเติบโต ซึ่งซ่อนไว้ด้วยความสามารถ พิเศษเฉพาะตัว จุดอ่อนที่ต้องการความช่วยเหลือ ความสนใจและความถนัดความคิดและจิตใจ ความชอบและความต้องการ

4.2.3 เด็กจะเกิดความรักและเห็นคุณค่า เมื่อบทเรียนนั้นสัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กเคยรู้มาก่อน เด็กสามารถนำไปใช้ได้ เนื้อหาของวิชามีความหมายที่เป็นรูปธรรมในจินตนาการของเด็ก ประสบความสำเร็จและมีผลงานเป็นที่ยอมรับ ครูผู้สอนมีเมตตา มีความเป็นกันเองและให้โอกาสเขา

4.3 เปิดประตูสู่ธรรมชาติ

4.3.1 บทเรียนในห้องเรียนจะน่าสนใจ เมื่อมีสภาพห้องเรียนที่น่าเรียน ป้ายนิเทศที่สะดุดตาและเร้าความคิด สื่อการเรียนที่ตรงจุดประสงค์ กิจกรรมที่หลากหลายนักเรียนได้สัมผัส และเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.3.2 บทเรียนนอกห้องเรียนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ เด็กได้สัมผัสของจริง ไม่ใช่แต่ในหนังสือหรือภาพ ได้สังเกตและเปรียบเทียบสิ่งที่ได้พบเห็น ได้ข้อคิดที่แตกต่างออกไปจากการเรียนในห้องเรียน

4.3.3 การนำธรรมชาติมาเป็นบทเรียน อาจทำได้โดยจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ จัดห้องเรียนกลางแจ้ง ใต้ต้นไม้ ริมน้ำ ฯลฯ เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาสนทนากับนักเรียน

4.4 มุ่งมามั่นคง

4.4.1 การพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มองเห็นตัวเองทั้งในส่วนดีและส่วนด้อย กล้ารับสภาพของตนเอง กล้ารับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง มุ่งมั่นพัฒนาและปรับปรุง รู้จักควบคุมอารมณ์ในภาวะการณ์ต่าง ๆ

4.4.2 ความตั้งใจจริงจะเกิดขึ้นได้เมื่อรู้จักคุณค่าของสิ่งนั้น มีเป้าหมายที่ชัดเจน ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง ได้รับโอกาส เมื่อเกิดความผิดพลาด

4.4.3 การพัฒนาความเชื่อมั่น เปิดใจรับความรู้ใหม่ รู้จักแยกแยะหาเหตุผลไตร่ตรองหาคำตอบ รู้จักเชื่อมโยงประสบการณ์ ตัดสินใจโดยมีหลักการ

4.5 ดำรงรักษามิตรจิต

4.5.1 การมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น อ่อนโยน และผ่อนปรน รู้จักประมาณตน ไม่มุ่งมั่นเอาชนะ

4.5.2 การทำงานร่วมกันโดยไม่ถือคติ มองผู้อื่นในแง่ดี อดทนอดกลั้น ให้อภัยและให้อีกโอกาส ยอมรับเหตุผลและความเปลี่ยนแปลง นึกถึงตนเองทีหลัง มีเป้าหมายอันเดียวกัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

4.5.3 การสื่อความคิดและความรู้สึก สุภาพอ่อนโยน ใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์จริงใจและให้เกียรติ ให้กำลังใจแก่กันและกัน สามัคคี ประองคอง

4.6 ชีวิตสมดุล

4.6.1 ความสุขทางใจ จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีความรักและเป็นที่รักได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถ ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ได้รับคำชมเชยว่าเป็นคนดี เกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีค่า สมองหวังในสิ่งที่ปรารถนา

4.6.2 ความสุขทางกาย เกิดความรู้สึกว่าตนเองปราศจากโรคภัยไข้เจ็บมีที่อยู่อย่างสงบและสบาย มีอาหารกินโดยไม่หิวโหย มีเครื่องนุ่งห่มและของใช้ไม่ขาดแคลนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4.6.3 การเรียนรู้ที่นำไปสู่ความสำเร็จ แบ่งออกเป็น

- การเรียนรู้เพื่อให้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ สิ่งที่ไม่เคยเห็นได้เห็น สิ่งที่ไม่เคยได้สัมผัส ได้สัมผัส เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ้ง สามารถคาดคะเนได้ใกล้เคียง สร้างจินตภาพตามที่ได้เรียนรู้

- การเรียนรู้เพื่อให้เชี่ยวชาญ สิ่งที่ไม่เคยได้ทำ ได้ทำ ฝึกฝนจนทำได้คล่อง บอกขั้นตอนการปฏิบัติได้ครบถ้วน อุดหนุนและมุ่งมั่นจนสำเร็จ ตอบคำถามหรืออธิบายได้ แสดงให้ดูเป็นตัวอย่างได้

- การเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งนั้น มีระบบในการคิดทำงานเพราะต้องการจะทำ มุ่งมั่นในงานไม่ทอดทิ้ง เห็นว่างานทุกอย่างที่สุจริตเป็นงานที่มีเกียรติเรียนสิ่งใดก็คิด และปฏิบัติอย่างคนในอาชีพนั้น รับผิดชอบต่อผลงานตน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 15) ได้เสนอแนะการจัดบรรยากาศในการเรียนควรประกอบไปด้วย 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ผ่อนคลาย ไม่กดดันด้วยเนื้อหาที่ยากเกินไปจนเด็กเกิดความกลัวไม่สนใจ และบทเรียนไม่ยากเกินไปจนเด็กหมดความสนใจ 2) มีการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก ได้แสดงความสามารถ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง ซึ่งจะ使他เกิดความภาคภูมิใจ 3) ส่งเสริมให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดในแต่ละกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความคิดภายในชั้นเรียน เพื่อให้รู้จักการยอมรับเหตุผลของผู้อื่น 4) ส่งเสริมให้เด็กได้มีการคิดและคิดแก้ปัญหาโดยอาศัยเหตุผลประกอบในการตัดสินใจ 5) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีลักษณะส่งเสริมหรือกระตุ้นความสนใจ เช่น การจัดบอร์ด จัดสภาพห้องที่สะอาด มีป้ายนิเทศที่สะดุดตา 6) มีการจัดสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ เพื่อให้เด็กได้สัมผัส มีขนาดพอเหมาะ มีสีสันสวยงามเพื่อดึงดูดและเร้าความสนใจ 7) ส่งเสริมให้เด็กได้มีการศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมความรู้แก่ตนเอง 8) จัดที่นั่งให้นักเรียนอย่างพอเหมาะ 9) ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพัฒนาผลงานของนักเรียนเองและให้เพื่อนช่วยในการประเมินผลงานด้วย

สรุปการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ครูต้องสร้างความรักและศรัทธาโดยจัดการเรียนการสอน บนรากฐานแห่งความรักให้กำลังใจและโอกาส ออกแบบบทเรียนที่สนุกสนาน ส่งเสริมความสนใจและสร้างความผูกพันกันและกัน ให้เห็นคุณค่าแห่งการเรียนรู้ เปิดประตู ธรรมชาติ มุ่งมาดมั่นคง ดำรงรักษาไมตรีจิตรนาสู่ชีวิตสมคูล สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ให้เด็กได้แสดงออก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน คิดแก้ปัญหา ใช้สื่อที่เร้าใจ ได้ศึกษาค้นคว้า นอกห้องเรียน จัดที่นั่งให้พอเหมาะ มีการปรับปรุงพัฒนาผลงานและให้เพื่อนช่วยประเมิน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน

1. ความหมายของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรตลอดจนประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

วิจิตร วรุตบางกูร (2534 : 3) ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันใช้ทรัพยากรการบริหารเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

ประสาน หอมพูล (2536 : 8) ให้ความหมายการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมซึ่งประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ประกอบ บุญญานุพงศ์ (2539 : 18) ได้ให้ความหมายของ การบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานของคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งระบบโรงเรียนอื่นที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม เจตคติที่ดีงามตามที่สังคมต้องการ

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541 : 16) ให้ความหมายการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้ นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนทั้งระบบโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชนตลอดจนประชาชน ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีงามตามที่สังคม ต้องการ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

2. ความสำคัญของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินการ การควบคุม การจัดบริการ เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน อันประกอบด้วย ครู นักเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การสอน กิจกรรม บริการต่าง ๆ งานบริหารโรงเรียนนั้นตามปกติ ผู้บริหารมักจะจัดรูปร่างงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือถ้าจะมีการจำแนกประเภทแตกต่างกันออกไปบ้างก็ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ลักษณะของงาน และแนวคิดของผู้บริหารแต่ละคน

เนื่องจากโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่น ทำให้กล่าวได้ว่า นอกจากเป็นสถาบันการศึกษาแล้ว โรงเรียนยังมีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมระดับท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติในส่วนที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นซึ่งระบุไว้ในหมวดที่ 1 มาตรา 8 เรื่องการจัดการระบบศึกษาให้ยึดหลักในข้อ (2) ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมวดที่ 2 เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในมาตรา 9 เรื่องการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักในข้อ (6) ให้บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมวดที่ 4 เรื่องแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 29 กล่าวว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน และหมวดที่ 7 ครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 57 ว่าให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

กัญญา สาร (2530 : 193' - 195) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของสังคมอยู่เสมอ การจัดระบบการบริหารโรงเรียนปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับโรงเรียน มีหลักการทั่วไปที่ควรยึดเป็นนโนทัศน์ 10 ประการ ดังนี้คือ

1. ครูต้องมีโอกาสรู้จักเด็กที่ตนสอนอย่างทั่วถึงทุกคนและครูจะต้องทราบความจำเป็นหรือความต้องการ ปัญหา ข้อจำกัด และความสามารถเฉพาะตนของเด็กแต่ละคนที่ครูสอนด้วย
2. การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับโรงเรียนจะต้องยึดหลักการว่าเด็กทุกคนจะมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเข้าโรงเรียนได้ และมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียน
3. การจัดโรงเรียนต้องให้เหมาะสมกับปรัชญา วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา
4. การจัดโรงเรียนต้องยึดหลักการว่า จะทำให้เด็กทุกคนในโรงเรียนอยู่ในโรงเรียนได้ด้วยความอบอุ่นในเหมือนอยู่กับบ้านของตนเอง
5. การจัดโรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย และควรมีการฝึกอบรมให้มีความรู้สึกรู้จักคิด และความนิยมในวิถีทางของประชาธิปไตย
6. การจัดโรงเรียน ให้โอกาสเด็กได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาทุกวิชาผสมผสานกัน
7. การบริหารโรงเรียนยึดหลักการสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ให้ครูระลึกอยู่เสมอว่าครูมีหน้าที่ส่งเสริมและช่วยเหลือให้เด็กทุกคน ได้พัฒนาเติบโตในทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน
8. การจัดการโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้มีความคล่องตัว เพื่อเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขได้เสมอ
9. การจัดเด็กเข้าชั้นหรือการแบ่งหมู่ แบ่งกลุ่มนักเรียนต้องเคารพคตินิยมของไทยที่ว่าเด็กทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีฐานะเป็นพลเมืองไทยด้วยกัน
10. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ทั้งหมดเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพจริง ๆ

กรมสามัญศึกษา (2544 : 9) คำนึงถึงความสำคัญของชุมชน ได้กำหนดนโยบายและแผนดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนไว้ในแผนยุทธศาสตร์ 10 ประการ ข้อ (6) เรื่องการมีส่วนร่วม ว่าโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น และข้อ (7) เรื่องการระดมทรัพยากรทางการศึกษาว่าโรงเรียนควรประสานความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) กลยุทธ์แผนงานที่ 3 ได้ปรับระบบบริหารการศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครองและรูปแบบอื่นๆ (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 35)

สรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียนหรือชุมชนเป็นสำคัญอยู่เสมอเพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมวิชาการต่าง ๆ โรงเรียนต้องให้ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีความเข้าใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน และยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ประชาชนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

3. ปัจจัยการบริหารโรงเรียน

ในกระบวนการบริหารปัจจัยที่สำคัญมี 4 ประการ หรือ 4 M's ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ค : 7)

3.1 คน (Man) เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในปัจจัยทั้งหมด เพราะคนเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้กระบวนการบริหารงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ ซึ่งคนจะต้องเป็นผู้มีความสามารถเฉพาะงาน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถทำงานสอดคล้องประสานกันเป็นอย่างดี

3.2 เงิน (Money) การบริหารจะต้องมีเงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนให้แผนงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ แผนงานโครงการไม่มีเงินไม่รู้จบประมาณว่าจะได้เท่าไร จะได้จากไหน จำนวนมากน้อยเท่าใด และได้มาเพื่อไร ก็จะทำให้การบริหารแผนงานและโครงการสำเร็จได้ยาก

3.3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) หมายถึง เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการทำงาน ซึ่งจะต้องมีครบและใช้การได้ตามความต้องการ และจะต้องเป็นอุปกรณ์ใช้ง่าย สะดวกมีคุณภาพและทันสมัย เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้กระบวนการบริหารงาน/โครงการ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การจัดการ (Management) หมายถึง วิธีดำเนินงานเช่น การจัดคนรับผิดชอบแบ่งขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน การบริหารงานงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงาน/โครงการไม่ว่างาน/โครงการ งบประมาณและอุปกรณ์จะมีคุณภาพทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากการจัดการไม่ดีย่อมก่อให้เกิดความล้มเหลวได้

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่จะสนับสนุนการบริหาร ประกอบด้วย คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เงินเป็นปัจจัยสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์พอเพียงแก่การดำเนินงานและการจัดการที่ดี

4. ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนผู้วิจัยได้ยึดรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบใหม่ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32 - 73)

4.1 การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด อันได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32 - 38) ซึ่งกำหนดขอบข่ายงานดังนี้คือ

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 7) การนิเทศการศึกษา
- 8) การแนะแนวการศึกษา
- 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 10) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สนอง เครือมาก และ วิสิฐ วงศ์จิตราพร (2531 : 59 - 70) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 7 ประการ คือ

- 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 2) งานด้านการเรียนการสอน
- 3) งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 4) งานวัดผลประเมินผล

5) งานห้องสมุด

6) งานนิเทศภายใน

7) งานประชุมอบรมเชิงวิชาการ

กิตติมา ปรีดีดิลก (2532 : 58) กำหนดขอบข่ายงานด้านวิชาการไว้ 6 ประการ ดังนี้

1) แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ

2) หลักสูตรและการสอน

3) การจัดการเรียนการสอน

4) สื่อการสอน

5) การปรับปรุงการเรียนการสอน

6) วัดและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 127) กำหนดขอบข่ายของงานด้านวิชาการว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ล่วงหน้า

2) การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดเอกสารแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน

3) การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการจัดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด

4) การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการวางแผนจัดแนวทางหรือวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ โดยจะต้องส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีขอบข่ายของงาน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4.2 การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง งานที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการ งานบริหารงบประมาณในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานงานหรือคอยสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39 - 50) กำหนดขอบข่ายงานดังนี้คือ

- 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ
- 2) การจัดสรรงบประมาณ
- 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน
- 4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 5) การบริหารการเงิน
- 6) การบริหารบัญชี
- 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 201) แบ่งงานงบประมาณของโรงเรียนไว้ดังนี้

- 1) งานการเงินบัญชีและงบประมาณ ได้แก่ งานการรับเงินและและเบิกจ่ายเงิน

การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การควบคุมและการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีของโรงเรียน รวมถึงการจัดทำงบประมาณประจำปี

2) งานสารบรรณ เป็นงานติดต่อโต้ตอบทางลายลักษณ์อักษรกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการติดต่อทางจดหมาย การใช้โทรศัพท์ โทรเลข ตลอดจนการเก็บหลักฐานการติดต่อและประสานงานการติดต่อนั้น

3) งานเอกสารการพิมพ์ ได้แก่ การพิมพ์จดหมาย งานพิมพ์หนังสือ ตลอดจนเอกสารในงานคำสอน ดำรงเกี่ยวกับการเรียนการสอน การพิมพ์ข้อสอบ

4) งานพัสดุ เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดซื้อ ดูแลรักษา และการเบิกจ่ายควบคุม พัสดุ ครุภัณฑ์

5) งานทะเบียน เป็นงานทะเบียนนักเรียนนักศึกษา การลงทะเบียน การเพิ่ม การถอนวิชา ตลอดจนการออกใบรับรองต่าง ๆ แก่นักเรียน

6) งานดูแลอาคารสถานที่ เป็นงานที่ดูแลรักษาอาคารสถานที่ ตลอดจนการซ่อมแซม อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ

7) งานเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ การติดต่อกับชุมชน หน่วยงานอื่นในนามของสถานศึกษา

8) งานด้านบุคลากร เป็นการจัดการดูแล รักษาผลประโยชน์ สวัสดิการของบุคลากรในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง งานที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่างๆของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการ งานบริหารงบประมาณในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานงานหรือคอยสนับสนุนให้ โรงเรียนสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น ซึ่งขอบข่ายงานประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

4.3 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารได้ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการพิจารณาบุคคลเพื่อสรรหาบรรจุ แต่งตั้ง ให้บุคคลที่มีความสามารถ มีความเหมาะสมเข้ามาทำงานในหน่วยงานและขณะปฏิบัติงานก็ได้มีการดำเนินการในการจัดทำประวัติการพัฒนา และการบำรุงรักษาบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งการให้ผู้ที่พ้นจากการงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 51 - 63) ซึ่งกำหนดขอบข่ายงานดังนี้คือ

- 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- 4) วินัยและการรักษาวินัย
- 5) การออกจากราชการ

อมรา บุญช่วย และเล็ก เรืองสินธุ์ (2540 : 223) กำหนดขอบข่ายการบริหารงานบุคคลออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1) การแสวงหาบุคลากรการเลือกสรรบุคคลเข้าทำงานเป็นสิ่งสำคัญมากถ้าเลือกได้คนดีก็นับว่าดีไป ถ้าได้คนไม่ดีหรือทำงานไม่เป็น ไม่มีความรู้พอที่จะทำงานหรือไม่สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กร ฉะนั้นการสรรหาบุคคลเข้ามาทำงานในโรงเรียนควรมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1) เลือกคนดี

1.2) เลือกคนที่เหมาะสมกับงาน

2) การบำรุงรักษาบุคลากร เมื่อได้บุคลากรมาแล้วก็ต้องบำรุงรักษาให้บุคลากรอยู่ในโรงเรียนให้นานที่สุดและตลอดเวลาที่เขาอยู่ก็ให้เขาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด การที่คนจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจหลายอย่าง เช่น

2.1) สิ่งจูงใจเป็นวัตถุ ได้แก่ เงินและสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

2.2) สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาส เช่น โอกาสที่จะมีชื่อเสียงดีเด่น เกียรติยศมีอำนาจ ได้ตำแหน่งสูงขึ้น

2.3) สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานซึ่งอาศัยวัตถุเป็นหลักเช่นให้ที่นั้งทำงานดีมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น พัดลม พิมพ์ติด เป็นส่วนตัว

2.4) สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานซึ่งไม่เกี่ยวกับวัตถุ เช่น บรรยากาศในโรงเรียนน่าอยู่ ทุกคนมีฐานะเท่าเทียมกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา

2.5) ควรจูงใจสร้างความรู้สึกรู้สึกให้เกิดกับครูทั้งหลายว่า ตนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น ช่วยแก้ไขสถานการณ์สำคัญต่างๆ ของโรงเรียนมีความสำคัญสำนึกว่าตนเองมีส่วนรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของโรงเรียนด้วย ถ้าโรงเรียนเกิดความเสียหายขึ้นก็กระทบกระเทือนมาถึงตนด้วย

2.6) การสร้างขวัญที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงานให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาอยู่ในโรงเรียนด้วยความอบอุ่น ได้รับความยุติธรรม มีความสนุกเพลิดเพลินอยู่กับงานรู้สึกว่ามีอนาคตแจ่มใส

3) การพัฒนาบุคลากรคือกรรมวิธีในอันที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความรู้ ความชำนาญ และท่าทีต่าง ๆ

4) การให้พ้นจากงาน การให้บุคลากรที่ทำงานไม่ได้ผล ขาดประสิทธิภาพในการปรับปรุงตนเอง ให้พ้นหน้าที่ไปเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับในต่างประเทศแต่สังคมไทยเราเป็นเรื่องยากสลบซับซ้อนมาก ยิ่งเป็นข้าราชการด้วยแล้วเมื่อเขาไม่มีความผิดอะไรก็จะให้พ้นไปเสียจากตำแหน่งนั้นยอมทำได้ยากมาก แต่ถ้าเป็นองค์การธุรกิจเอกชนแล้วอาจทำได้สะดวกกว่า

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 139) ให้ความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลเป็น การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งมีขอบข่าย 3 ขั้นตอน คือ

1) ก่อนการรับบุคคลเข้าทำงาน ได้แก่

1.1) การวางแผนนโยบาย ออกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับตัวบุคคล

1.2) การวางแผนกำลังคน

1.3) การกำหนดตำแหน่ง

1.4) การกำหนดเงินเดือน

1.5) การสรรหาบุคคล

- 2) ขณะปฏิบัติงาน ได้แก่
  - 2.1) การทดลองปฏิบัติงาน
  - 2.2) การจัดทำทะเบียนประวัติ
  - 2.3) การประเมินผลการปฏิบัติงานและการพิจารณาความดีความชอบ
  - 2.4) การพัฒนาบุคลากร
  - 2.5) วินัยและการดำเนินการตามระเบียบวินัย
  - 2.6) การจัดสวัสดิการและผลประโยชน์แก่สมาชิก
- 3) การพ้นจากหน้าที่ของบุคลากร ได้แก่
  - 3.1) การให้ออกจากงาน
  - 3.2) การพิจารณาบำเหน็จบำนาญ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 140) ยังได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการบริหารงานบุคคลไว้ดังนี้

- 1) เพื่อวางแผนกำลังคน ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว
  - 2) กำหนดนโยบายต่างๆที่จะแนะแนวการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
  - 3) สรรหาบุคลากรให้มีจำนวนเพียงพอ และมีคุณภาพที่ดีที่จะสามารถบริการ
- บริหารการศึกษาที่เหมาะสม
- 4) คัดเลือกบุคลากรตามความต้องการกำลังคน
  - 5) ประเมินผลการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร
  - 6) จัดการเรื่องสวัสดิการและเพื่อสนองความต้องการของบุคลากร
  - 7) ให้การศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองตลอดเวลา
  - 8) จัดแผนงานให้บุคลากรเข้าสู่การทำงานในองค์กร
  - 9) จัดระบบการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้เข้าใจและปฏิบัติให้

ถูกต้อง

- 10) จัดกิจกรรมให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าร่วมกันเพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
- 11) รวบรวม เชื่อมโยงหน้าที่หลักและหน้าที่รอง ตลอดจนรายละเอียดของงานลง

ไปในโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากร

- 12) กิจกรรมที่จัดขึ้นก็เพื่อให้บุคคลอยู่ในองค์กรอย่างมีความรู้ มีทักษะมีความตั้งใจ และมีเงื่อนไขที่ทำงานให้องค์กรอย่างดีที่สุด

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารได้ใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการสรรหาบรรจุแต่งตั้งให้บุคคลโดยพิจารณาบุคคลที่มีความสามารถ มี

ความเหมาะสมเข้ามาทำงานในหน่วยงานและขณะปฏิบัติงานก็ได้มีการดำเนินการในการจัดทำประวัติการพัฒนาและการบำรุงรักษาบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยขอบข่ายงานคือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ

4.4 การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การจัดระบบบริหารองค์กร การให้บริการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบโดยมุ่งให้สถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 64 - 72) ซึ่งกำหนดขอบข่ายงานดังนี้คือ

- 1) การดำเนินงานธุรการ
- 2) งานเลขานุการและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 5) การจัดระบบบริหารและการพัฒนาองค์กร
- 6) งานเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป
- 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 10) การรับนักเรียน
- 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตาม

อัธยาศัย

- 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชนองค์กร

กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

- 16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ
- 17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 18) การบริการสาธารณะ
- 19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2535 : 157) กล่าวว่าการบริหารทั่วไปจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่าง คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และการจัดการ (Management) เป็นการบริหารให้เกิดบริการที่ดีแก่ผู้เข้ารับการบริการ คือนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผลจากการบริหารคือ ผู้รับบริการมีความรู้ความสามารถและทักษะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

พิศสมัย ถิระแก้ว (ม.ป.ป. : 144) กล่าวว่าขอบข่ายของการบริหารทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 อย่างคือ

1. การวางแผน (Planning) ในการจัดการสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้รับผิดชอบต้องมีการวางแผนงานที่จะดำเนินการเพื่อให้ได้ชิ้นงานตามคุณภาพที่กำหนดไว้ วางแผนการใช้เวลาและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานนั้นสำเร็จได้เป็นอย่างดี
2. การจัดรูปงาน (Organizing) การจัดรูปงานเป็นเรื่องของบุคคลที่รับผิดชอบงานในต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ไปดำเนินการและแต่ละส่วนนั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ในส่วนใดบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไร
3. การเร่งรัดการดำเนินงาน (Actuating) ขั้นตอนนี้เป็นการกระตุ้น เร่งรัดและให้การสนับสนุนการดำเนินงานในจังหวะและโอกาสที่เหมาะสม ในการจัดการนั้นผู้บริหารหรือ ผู้จัดการต้องระมัดระวังไม่ให้เป็นการก้าวก่ายการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละส่วน
4. การควบคุม (Controlling) ขั้นตอนนี้เป็นการควบคุมการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบดำเนินการได้เองเป็นส่วนใหญ่

สรุปได้ว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง การจัดระบบบริหารองค์กร การให้บริการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบโดยมุ่งให้สถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายงาน คือ การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคลชุมชนองค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน การบริการสาธารณะ และงานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

สรุป ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วยการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน การบริหารงบประมาณเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการเงิน งบประมาณ เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ การบริหารงานบุคคลเป็นการสรรหาบรรจุแต่งตั้งพัฒนาการดำรงบุคลากรไว้ในหน่วยงานและการบริหารทั่วไปเป็นการบริหารงานอื่น ๆ เพื่อประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการทางการศึกษาเช่นด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา งานประชาสัมพันธ์ งานธุรการ งานอาคารสถานที่ กิจการนักเรียนและความสัมพันธ์ชุมชน

5. การบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการในบางเรื่องต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนมีความเป็นอิสระ ความคล่องตัว และสามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะได้รับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 21) แบ่งเป็นโรงเรียนสองประเภท ดังนี้

5.1 โรงเรียนประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ โรงเรียนที่มีลักษณะดังนี้

5.1.1 มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป หรือโรงเรียนและศูนย์การศึกษา

พิเศษ

5.1.2 มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาได้มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) โดยหมายถึงโรงเรียนได้มาตรฐานตาม

เกณฑ์การประเมินจาก สมศ เช่น ได้มาตรฐานรอบแรก (พ.ศ. 2544 - 2548) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทั้ง 14 มาตรฐาน มากกว่า 2.50 และไม่มีมาตรฐานใดอยู่ในระดับปรับปรุง หรือได้มาตรฐานรอบที่ 2 (2549 - 2553) ระดับดี หมายถึงมีค่าเฉลี่ยผลประเมินทั้ง 14 มาตรฐานเท่ากับหรือมากกว่า 2.75 และได้มาตรฐานระดับดี 11 มาตรฐานขึ้นไป และไม่มีมาตรฐานใดอยู่ในระดับปรับปรุง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอาจกำหนดให้โรงเรียนอื่นใดเป็นโรงเรียนประเภทที่หนึ่งเพิ่มเติมตามความเหมาะสมก็ได้

5.2 โรงเรียนประเภทที่สอง ได้แก่โรงเรียนที่ไม่เข้าข่ายการเป็นโรงเรียนประเภทที่หนึ่ง
โรงเรียนประเภทที่หนึ่งมีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านวิชาการ

1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2) การวางแผนงานด้านวิชาการ

3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

9) การนิเทศการศึกษา

10) การแนะแนว

11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5.2.2 ด้านงบประมาณ

1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อ

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนการศึกษา

10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

11) การวางแผนพัสดุ

12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือ
สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อจัดทำและจัดหาพัสดุ

14) การจัดหาพัสดุ

15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

17) การเบิกจ่ายจากคลัง

18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

19) การนำเงินส่งคลัง

20) การจัดทำบัญชีการเงิน

21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

22) การจัดทำแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

5.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

1) การวางแผนอัตรากำลัง

- และบรรจุแต่งตั้ง
- การศึกษา
- 2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการสรรหา
  - 3) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 4) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
  - 5) การลาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษาที่ไม่มีระเบียบกำหนดไว้

โดยเฉพาะ

- 6) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 7) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 8) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 9) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 10) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 11) การออกจากราชการ
- 12) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 13) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- 14) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การศึกษา

- 15) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 16) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 17) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

- 18) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

ทางการศึกษา

- 19) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่า

ด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

- 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

- 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 8) การดำเนินงานธุรการ
- 9) การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 11) การรับนักเรียน
- 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม เลิกสถานศึกษา
- 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 15) การทัศนศึกษา
- 16) การกิจการนักเรียน
- 17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 19) งานประสานราชการเกี่ยวกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 20) การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 21) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 22) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ

นักเรียน

อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตาม (1) ด้านวิชาการ (ก) (ข) (ฅ) (2) ด้านงบประมาณ (ก) (ข) (ง) (ช) (ฅ) (3) ด้านการบริหารงานบุคคล (ก) และ (4) ด้านการบริหารทั่วไป (ค) (ฅ) (ช) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

ในกรณีที่สถานศึกษาประเภทที่หนึ่งนำเอารายวิชาพิเศษมาเพิ่มหรือปรับใช้ในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกน ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาทราบก่อนนำไปใช้ ส่วนกรณีที่น่าหลักสูตรพิเศษอื่นใดมาทดแทนหลักสูตรสถานศึกษา ให้ขอความเห็นชอบจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนประเภทที่สองมีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ

- 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
  - 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
  - 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
  - 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
  - 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
  - 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
  - 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
  - 1.9 การนิเทศการศึกษา
  - 1.10 การแนะแนว
  - 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
  - 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
  - 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
  - 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
  - 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
  - 1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
  - 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ### 2. ด้านงบประมาณ
- 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
  - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

- 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
  - 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
  - 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
  - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
  - 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
  - 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนการศึกษา
  - 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
  - 2.11 การวางแผนพัสดุ
  - 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อจัดทำและจัดหาพัสดุ
  - 2.14 การจัดหาพัสดุ
  - 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ
  - 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
  - 2.17 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
  - 2.18 การจัดทำบัญชีการเงิน
  - 2.19 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
  - 2.20 การจัดทำแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- ในกรณีจำเป็น สำหรับการดำเนินการตาม (ก) และ (ข) หากสถานศึกษา

ประเภทที่สองร้องขอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถดำเนินการแทนได้

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษาที่ไม่มีระเบียบกำหนดไว้

โดยเฉพาะ

- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

การศึกษา

- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

- 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

- 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป

- 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

- 4.11 การรับนักเรียน
- 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม เลิกสถานศึกษา
- 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.15 การทัศนศึกษา
- 4.16 การกิจการนักเรียน
- 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.19 งานประสานราชการเกี่ยวกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ

นักเรียน

อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตาม (1) ด้านวิชาการ (ก) (ข) (ฅ) (2) ด้านงบประมาณ (ก) (ข) (ง) (ช) (ฅ) (3) ด้านการบริหารงานบุคคล (ก) และ (4) ด้านการบริหารทั่วไป (ค) (ฅ) (จ) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

สรุป การบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการบริหารงานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยแบ่งโรงเรียนเป็นสองประเภท คือโรงเรียนประเภทที่หนึ่งซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป มีผลการประเมินคุณภาพจาก สมศ รอบแรกอยู่ในระดับดีและโรงเรียนประเภทที่สอง และโรงเรียนประเภทที่สองเป็นโรงเรียนที่ไม่เข้าข่ายโรงเรียนประเภทที่หนึ่ง ซึ่งโรงเรียนประเภทที่หนึ่ง ได้รับการกระจายอำนาจจากเขตพื้นที่มากกว่าประเภทที่สอง

การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ออกระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ให้สถานศึกษาแบ่งส่วนราชการเป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ

1. กลุ่มบริหารวิชาการ
2. กลุ่มบริหารงบประมาณ

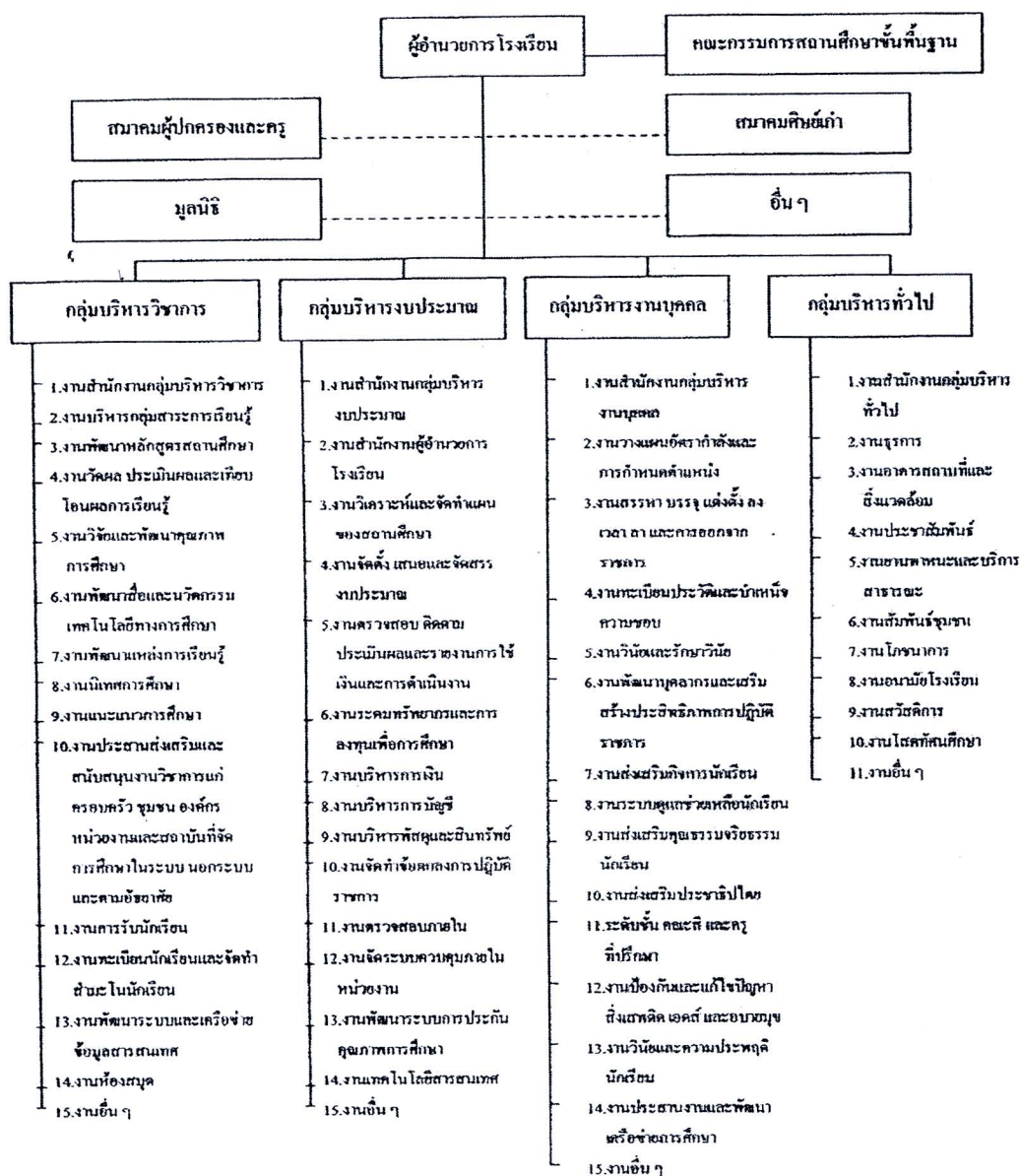
3. กลุ่มบริหารงานบุคคล

4. กลุ่มบริหารทั่วไป

การจัดแบ่งงานในแต่ละกลุ่มบริหารกำหนดตามแผนภูมิการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาแนบท้ายระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ดังภาพที่ 2.1

แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา
แบบทำระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2551

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาแบบทำระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2551

6. การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาเขต

6.1 แนวคิดในการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต

1. รูปแบบที่ 1 เป็นระบบพึ่งพาที่เกิดขึ้นในระนาบเดียวกันในสถานศึกษาสังกัดเดียวกัน เช่น ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา กับ ประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา กับ มัธยมศึกษา เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายระบบกลุ่มโรงเรียนในปัจจุบัน

3. รูปแบบที่ 3 เป็นระบบพึ่งพาระหว่างสถานศึกษาที่ผสมผสานระหว่างระนาบหรือระดับเดียวกันกับที่มีได้อยู่ในระนาบเดียวกัน ทั้งสถานศึกษาในระบบ กึ่งระบบ และนอกระบบ และรวมถึงการร่วมกันจัดการศึกษาระหว่างแหล่ง หรือสถานศึกษาที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายด้วย

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต คือ การจัดการศึกษาที่เกิดจากการร่วมมือกันของทุกคน ทุกฝ่าย ทุกสถานศึกษา ทุกสังกัด ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ด้วยความสะดวก และเรียนอย่างมีคุณภาพ

6.2 การกำหนดสหวิทยาเขต

การกำหนดสหวิทยาเขต คือ การกำหนดกรอบของขอบเขตบริการทางการศึกษา การมีกรอบพื้นที่บริการที่ชัดเจนจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการศึกษา เพื่อให้ทุกคนได้เรียนอย่างทั่วถึง กรอบพื้นที่บริการควรมีขนาดเหมาะสมไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป คำนึงถึงลักษณะของชุมชน ถ้าชุมชนนั้นมีลักษณะเป็นชุมชนเอกพันธ์ก็ควรจัดให้อยู่ร่วมในเขตบริการเดียวกัน ในหนึ่งเขตการบริการการศึกษา คือ หนึ่งสหวิทยาเขต คือ หนึ่งกลุ่มของสถานศึกษาที่จะต้องวางแผนจัดบริการทางการศึกษาร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายว่าให้ทุกคนในพื้นที่ได้มีที่เรียนได้อย่างทั่วถึงทุกคน ในเขตบริการหนึ่งหรือในกลุ่มสหวิทยาเขตหนึ่งจะมีสถานศึกษาได้หลายประเภทในเวลาเดียวกัน ตามความจำเป็น จำนวนสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของชุมชน เพื่อประโยชน์ในการรับและส่งต่อนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องกันไป สะดวก และเหมาะสม ในที่นี้จะเน้นเฉพาะสถานศึกษาที่จัดเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะพิจารณาแหล่งเรียนรู้อื่น หรือสถานศึกษาระดับอื่นที่จะสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เป็นส่วนประกอบ การจัดสหวิทยาเขตในพื้นที่บริการนี้จะไม่คำนึงถึงสังกัดของสถานศึกษา แต่จะคำนึงถึงการบริการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2541 : บทความอิเล็กทรอนิกส์)

สรุปได้ว่าสหวิทยาเขต คือ การจัดรวมโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน โดยมีปัจจัยการบริหารร่วมกันเพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานและคุณภาพใกล้เคียงกัน อันเป็นการบริการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชน

สหวิทยาเขตวิภาวดี เป็น 1 ในจำนวน 8 สหวิทยาเขต ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วยสถานศึกษาทั้งสิ้น 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ทั้ง 5 โรงเรียนตั้งอยู่ใน เขตดอนเมืองและเขตสายไหม ซึ่งมีที่ตั้งสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพคล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษาร่วมกัน

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ออกระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ว่าด้วยสหวิทยาเขต พ.ศ. 2550 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดช่วยเหลือกันในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นจะส่งผลต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนในสถานศึกษาที่มีมาตรฐานและคุณภาพใกล้เคียงกัน สหวิทยาเขตวิภาวดีมีโรงเรียนในสังกัด

ประกอบด้วย โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง โรงเรียนคอนเมืองจตุรจินดา โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง
2. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคอนเมืองจตุรจินดา
3. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์)
4. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
5. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง

1.1 ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง ตั้งอยู่เลขที่ 60/1 ถนนเชิดวุฒากาศ แขวงสีกัน เขตคอนเมือง กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10210 เดิมชื่อโรงเรียนวัดคอนเมือง(ทหารอากาศบำรุง) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2479 ตรงกับวันเสาร์ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 9 ปีชวด ระยะแรกอาศัยเรียนที่อาคารเรียนของโรงเรียนประชาบาล ตำบลตลาดใหม่ จนกระทั่งวันที่ 15 มกราคม 2492 กองทัพอากาศได้มอบที่ดินของกองทัพอากาศส่วนที่ติดกับคลองเปรมประชากร ซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบัน จำนวน 48 ไร่ 3 งาน ให้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนแห่งใหม่ ต่อมา พ.ศ. 2498 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนวัดคอนเมือง (ทหารอากาศบำรุง) เป็นโรงเรียนคอนเมือง “ทหารอากาศบำรุง” โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์จากกองทัพอากาศมาโดยสม่ำเสมอ จนกระทั่ง พ.ศ.2525 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง” วันที่ 26 กรกฎาคม 2527 ได้ัญเชิญพระพุทธรูปประจำโรงเรียน ซึ่งมีนามว่า “พระพุทธรูปวิสุตมงคล” โดยท่านพระครูวิสุตธรรมรสเจ้าอาวาสวัดคอนเมือง ซึ่งปัจจุบัน คือ พระราชวิสุตมิ่งมงคล มอบให้ประดิษฐาน ณ ศาลาพุทธพิทักษ์ โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ คือ เขตคอนเมือง แขวงสีกัน (รายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง. 2551 : 5) มีนักเรียนจำนวน 3,304 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 1,458 คน นักเรียนหญิง 1,846 คน มีครูจำนวน 161 คน จำแนกเป็นชาย 34 คน หญิง 127 คน วุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 2 คน ปริญญาตรี 133 คน สูงกว่าปริญญาตรี 26 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักเรียน โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ปีการศึกษา 2552

นักเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	372	365	737
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	358	345	703
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	329	341	670
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	136	326	462
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	147	225	372
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	116	244	360
รวม	1,459	1,846	3,304

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

ตารางที่ 2.2 จำนวนบุคลากร โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ปีการศึกษา 2552

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี
ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	1
รองผู้อำนวยการ	3	1	-	2	2
ข้าราชการครู	24	106	1	106	23
ครูอัตราจ้าง	6	20	1	25	-
ลูกจ้างประจำ	8	1	9	-	-
ลูกจ้างชั่วคราว	5	12	17	-	-
รวม	47	140	28	133	26

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

1.2 วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กลยุทธ์ของโรงเรียนทั้งองค์กรและระดับ แผนงาน มาตรฐานการศึกษาโดยจัดแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ มีการดำเนินงานตามโครงการและติดตามกระบวนการ PCDA โดยโรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้ “โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุงจะเป็นโรงเรียนอันดับหนึ่งของเขตดอนเมือง มุ่งมั่นผลิต ผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข” ให้บรรลุเป้าประสงค์คือ “เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้นำด้านความรู้ของท้องถิ่นและสามารถ ดำรงชีวิตตามแบบวิถีไทยในสังคมได้อย่างเป็นสุข”

2. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา

2.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา ตั้งอยู่เลขที่ 153/34 หมู่ 1 แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10210 ตั้งอยู่ในชุมชนตลาดใหม่ดอนเมือง ริมคลองเปรม ประชากรด้านทิศตะวันตก คุณกร จาตุรจินดา ได้บริจาคที่ดินจำนวน 35 ไร่ พร้อมเงินสด 200,000 บาท ให้กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2521 หลังจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้จัดตั้งโรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา ขึ้นในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2522 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 ห้องเรียน ในช่วงแรกได้อาศัยอาคารโรงเรียน ตลาดใหม่จัดการเรียนการสอน ต่อมาในปีการศึกษา 2524 มีอาคารเรียน 4 ชั้น 1 หลังเป็นอาคาร แรก มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 ห้องเรียน ปัจจุบันโรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา เป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิด สอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการ 3 เขต ได้แก่ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตบางเขน (รายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนดอนเมืองจตุรจิน ดา. 2551 : 5) มีนักเรียนจำนวนรวม 2,362 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 1,192 คน นักเรียนหญิง 1,230 คน มีครูจำนวน 140 คน จำแนกเป็นชาย 26 คน หญิง 114 คน วุฒิการศึกษาระดับต่ำ

กว่าปริญญาตรี 2 คน ปริญญาตรี 112 คน ปริญญาโท 24 คน ปริญญาเอก 2 คน(สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

ตารางที่ 2.3 จำนวนนักเรียน โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา ปีการศึกษา 2552

นักเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	334	299	633
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	263	245	508
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	290	263	553
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	96	161	257
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	82	111	193
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	94	124	218
รวม	1,159	1,203	2,362

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

ตารางที่ 2.4 จำนวนบุคลากร โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา ปีการศึกษา 2552

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก
ผู้อำนวยการ	1	-	-	1	-
รองผู้อำนวยการ	3	1	1	3	-
ข้าราชการครู	22	111	109	20	2
ครูอัตราจ้าง	-	2	4	-	-
รวม	26	114	114	24	2

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

2.2 วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา แบ่งโครงสร้างการบริหารเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มบริหารทั่วไป และสำนักงานผู้อำนวยการ บิดหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base-Management) โดยโรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ดังนี้ “โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา บริหารงานอย่างเป็นระบบ จัดสภาพแวดล้อมที่ดี ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาครูมืออาชีพ ให้เยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรม นำวินัย สืบสานความเป็นไทย ห่วงไกล ยาสะพัตติ” เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ คือ “นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรม สืบสานความเป็นไทย ห่วงไกลยาสะพัตติ ชุมชนให้การยอมรับและสนับสนุนกิจการของโรงเรียน”

3. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์)

3.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์) ตั้งอยู่เลขที่ 567 ถนนสร่งประภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10210 โรงเรียนนี้ตั้งขึ้นเพราะมีผู้เห็นความสำคัญของการศึกษา คือนายเทียน วัฒนานคร บริจาคที่ดิน 8 ไร่ 3 งาน 94 ตารางวา เมื่อ พ.ศ. 2507 เพื่อจัดสร้างโรงเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายโดยตั้งชื่อว่า โรงเรียนตลาดสีกัน ต่อมา พ.ศ. 2510 กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่าเพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลของผู้บริจาค จึงได้เปลี่ยนชื่อจาก โรงเรียนตลาดสีกันเป็นโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์) เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2508 ได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สร้างอาคารเรียน จำนวน 1 หลัง 8 ห้องเรียน พร้อมอุปกรณ์การเรียนการสอน และเปิดสอนในระดับ ป.5 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2508 มีครูเพียง 5 คน นักเรียนทั้งสิ้น 117 คน ต่อมาในปีการศึกษา 2520 กรมสามัญศึกษาให้ยุบชั้นประถมศึกษาและตั้งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2524 ปัจจุบันโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์) เป็นโรงเรียน ขนาดใหญ่ จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (รายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์). 2551 : 9) มีนักเรียนจำนวนรวม 2,425 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 1,185 คน นักเรียนหญิง 1,240 คน มีครูจำนวน 106 คน จำแนกเป็นชาย 20 คน หญิง 86 คน

วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 85 คน ปริญญาโท 21 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

ตารางที่ 2.5 จำนวนนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) ปีการศึกษา 2552

นักเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	271	253	524
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	279	228	507
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	237	252	489
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	136	178	314
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	161	143	304
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	101	186	287
รวม	1,185	1,240	2,425

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

ตารางที่ 2.6 จำนวนบุคลากรโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) ปีการศึกษา 2552

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.โท
ผู้อำนวยการ	-	1	-	-	1
รองผู้อำนวยการ	3	1	-	2	2
ข้าราชการครู	17	76	-	75	18
ครูอัตราจ้าง	0	8	-	8	-
รวม	20	86	-	85	21

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

3.2 วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์) ได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กลยุทธ์ของโรงเรียนทั้งระดับองค์กรและระดับแผนงานมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ดังนี้ “มุ่งมั่นปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามแนววิถีพุทธ สดุดยอติวิชาการ” เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ คือ “เพื่อให้เป็นสถานศึกษาคุณภาพที่มีหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเป็นแกนนำในการให้บริการและพัฒนาชุมชน”

4. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

4.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ตั้งอยู่เลขที่ 171/3151 ถนนพหลโยธิน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220 ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2490 พลอากาศโท หลวงเทวฤทธิ์พันธุ์ (กาพย์ ทัดตานนท์) ผู้บัญชาการทหารอากาศ (คนที่ 3) ได้เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียน ฤทธิยะวรรณาลัย ขึ้นภายในหน่วยที่ตั้งของกองทัพอากาศ เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้บุตรหลานข้าราชการและคนงานของกองทัพอากาศตลอดจนบุตรหลานของประชาชนในบริเวณใกล้เคียง มีสถานที่ได้เล่าเรียน เดิมโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยเป็นโรงเรียนราษฎร์ในอุปถัมภ์ของกองทัพอากาศ ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้เปิดทำการสอนได้ ตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2490 สถานที่ตั้งเดิมอยู่บริเวณช่องทางกองบินน้อยที่ 6 (บน.6) มีอาคารเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว 6 ห้อง มีชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี พ.ศ. 2491 ขยายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มขึ้น โรงเรียนได้รับเงินอุดหนุนประเภทโรงเรียนดีจากกระทรวงศึกษาธิการ จนได้ขยายชั้นเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ.2520 กองทัพอากาศได้เสนอโอนกิจการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ระดับมัธยมศึกษาให้กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการลงนามข้อตกลงรับมอบโรงเรียน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2521 ปัจจุบันโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (รายงานคุณภาพการศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย. 2551 : 5) มีนักเรียนจำนวน 4,339 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 2,015 คน นักเรียนหญิง 2,324 คน มีครูจำนวน 183 คน จำแนกเป็นชาย 41 คน หญิง 142 คน วุฒิการศึกษา

ระดับปริญญาตรี 154 คน ปริญญา 28 คน ปริญญาเอก 1 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

ตารางที่ 2.7 จำนวนนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

นักเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	454	419	873
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	407	417	824
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	404	422	826
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	305	388	673
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	235	353	588
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	210	325	535
รวม	2,015	2,324	4,339

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

ตารางที่ 2.8 จำนวนบุคลากร โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ปีการศึกษา 2552

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก
ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	1
รองผู้อำนวยการ	2	3	-	4	
ข้าราชการครู	28	128	133	23	-
ครูอัตราจ้าง	10	11	21	-	-
รวม	41	142	154	27	1

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

4.2 วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

โรงเรียนได้สำรวจความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ด้านเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน ชุมชน ศึกษาแนวโน้มนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและ แนวโน้มสถานการณ์ของโลก สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้เพื่อให้เป็นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์ของ โรงเรียน ดังนี้

“โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยเป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ชาติ สามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา พัฒนาความรู้สู่มาตรฐานสากลและสร้างคนดีมีระเบียบ วินัยให้สังคม” เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์คือ “เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรอบรู้ สามารถใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาพัฒนาตนเอง ให้รู้เท่าทันสถานการณ์โลก และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข”

5. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒

5.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ตั้งอยู่เลขที่ 119 หมู่ 2 ซอยสายไหม 43 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220 ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหา การรับนักเรียนของสหวิทยาเขตวิภาวดี (สังกัดกรมสามัญศึกษา) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่เกิน จำนวนจากโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2546 และรับนักเรียนปีการศึกษา 2546 เป็นปีแรก จำนวน 305 คน แต่เนื่องจากการก่อสร้างอาคารเรียนยังไม่เรียบร้อย จึงได้ฝากนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ให้เรียนที่ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยไปก่อนจนกว่าการก่อสร้างอาคารเรียนถาวรและอาคารประกอบอื่น ๆ จะแล้วเสร็จ ต่อมากรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณให้เพื่อดำเนินการก่อสร้างอาคารแบบกึ่งถาวร จำนวน 2 หลัง ภายในพื้นที่ของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และได้เช่าที่ดินของวัดสายไหม จำนวน 20 ไร่ เป็นระยะเวลา 30 ปี เพื่อใช้ก่อสร้างโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ปัจจุบันโรงเรียน ฤทธิยะวรรณาลัย ๒ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ธรรมนูญ โรงเรียน. 2551 : 6 - 7) มีนักเรียนจำนวนรวม 1,832 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 959 คน นักเรียนหญิง 873 คน มีครูจำนวน 29 คน จำแนกเป็นชาย 9 คน หญิง 20 คน วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี 23 คน ปริญญาโท 6 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

ตารางที่ 2.9 จำนวนนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ปีการศึกษา 2552

นักเรียน	ชาย	หญิง	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	279	235	514
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	275	259	534
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	171	153	324
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	123	128	251
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	111	98	209
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	0	0	0
รวม	959	873	1,832

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

ตารางที่ 2.10 จำนวนบุคลากร โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ปีการศึกษา 2552

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก
ผู้อำนวยการ	1	-	-	1	-
รองผู้อำนวยการ	2	2	3	1	-
ข้าราชการครู	6	18	20	4	-
ครูอัตราจ้าง	-	-	-	-	-
รวม	9	20	23	6	0

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552)

5.2 วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดด้วยการกำกับ ตรวจสอบ และ รายงานผลการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อแนะนำช่วยเหลือร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้ “มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถแก้ปัญหา ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาครูให้มีศักยภาพด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย” เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ คือ “โรงเรียนมีนโยบายชัดเจน สามารถปฏิบัติให้เป็น รูปธรรมได้ มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ให้บุคลากรทุกคนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา สร้าง ความเป็น “เอกภาพ” ในองค์กร บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา มีคุณภาพ ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติสืบไป”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) ได้ศึกษาระดับอีคิวในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยนำ แบบสอบถามไปใช้กับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยแยกเป็นห้องเก่ง และ ห้องธรรมดา จำนวนประมาณ 200 คน สรุปได้ว่า (1) นักเรียนห้องเก่งมีความสามารถทางอารมณ์ เฉลี่ย ต่ำกว่านักเรียนห้องธรรมดา (ร้อยละ 68.44 และ 74.26 ตามลำดับ) (2) นักเรียนห้องเก่งมี ระดับความสุขต่ำกว่านักเรียนห้องธรรมดา (3) นักเรียนห้องเก่งมีแนวโน้มที่จะมองตนเองว่ามี ความสามารถทางอารมณ์ (ความพึงพอใจ ความคิดแง่บวก ความรับผิดชอบ น้ำใจ ฯลฯ) น้อยกว่า นักเรียนห้องธรรมดา (4) ครูมีแนวโน้มที่จะให้คะแนนความสุขและการเป็นคนดีแก่นักเรียนห้องเก่ง สูงกว่านักเรียนห้องธรรมดาอย่างเห็นได้ชัดเจน

อภิชัย มงคล และคนอื่น ๆ (2544) ได้ศึกษาดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย ซึ่งได้แบบ ประเมินภาวะสุขภาพจิตทั้งฉบับสมบูรณ์และฉบับสั้น เป็นการทบทวนวรรณกรรมเพื่อเปรียบเทียบ ความหมายของคำว่าสุขภาพจิต และความสุขในบริบทของสังคมไทย วิธีการได้วิเคราะห์ เปรียบเทียบองค์ประกอบ (domain) ของสุขภาพจิตที่ได้จากการศึกษาดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย

ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) สภาพจิตใจ (2) สมรรถภาพของจิตใจ (3) คุณภาพของจิตใจ (4) ปัจจัยสนับสนุนกับนิยามความสุขในบริบทของสังคมไทย โดยเปรียบเทียบในมุมมองของพุทธศาสนา นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป ผลการศึกษาได้เครื่องมือดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสมบูรณ์ 66 ข้อ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) สภาพจิตใจ 2) สมรรถภาพของจิตใจ 3) คุณภาพของจิตใจ 4) ปัจจัยสนับสนุน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86, 0.83, 0.77 และ 0.80 ตามลำดับ เครื่องมือฉบับสั้นมี 15 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 สำหรับค่าปกติของเครื่องมือแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป (143 - 198 คะแนน) สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป (122 - 142 คะแนน) และสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป (121 คะแนนหรือน้อยกว่า) ผลการศึกษพบว่า สุขภาพจิตจากการศึกษาดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยและมีความสุขในมุมมองของพุทธศาสนา นักวิชาการ และประชาชนทั่วไปเป็นเรื่องเดียวกัน ดังนั้น ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยควรใช้ชื่อใหม่ว่าดัชนีชี้วัดความสุข เพื่อความง่ายและสะดวกในการเผยแพร่แบบประเมินเหล่านี้สู่ประชาชนต่อไป

สมชาย สักดาเวทอิสร์ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องชี้วัดความสุขอยู่ดีมีสุข ซึ่งตัวชี้วัดการอยู่ดีมีสุขในลักษณะองค์รวม ประกอบด้วย รายได้ ความสุข ความจำเป็นพื้นฐาน การพัฒนาจิตความสามารถและสภาพแวดล้อมรอบตัวคน พบว่าองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดความสุขอยู่ดีมีสุข คือ สุขภาพอนามัย และโภชนาการ การศึกษารอบคลุมมิติต่าง ๆ ทางด้านการเรียนรู้ชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว การพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม

สิริลักษณ์ ภักดีศรี (2550) ได้ศึกษาระดับความสุขมวลรวมของประชากรในกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของการพัฒนาประเทศ วัดจากความสุขมวลรวมประชาชาติแห่งประเทศภูฐาน ซึ่งได้แบ่งมิติของความสุขออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และด้านธรรมะ/ธรรมาภิบาล ผลของระดับความสุขในทั้ง 4 มิติส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในแต่ละมิติ และความสุขมวลรวมของประชากรในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับที่มีความสุขมาก

จันทร์รัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์ (2542) ศึกษาผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิกเคอร์ริงและแกมสัน ในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้มีความสุขของนักศึกษาพยาบาล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ จำนวน 48 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลหลังได้รับการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่าในส่วนของการเรียนรู้มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังได้รับการสอนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านความรักและศรัทธาด้านเปิด

ประตูลัทธิธรรมชาต และด้านมุ่งมอดและมันคง และในส่วนของด้านเห็นคุณค่าการเรียนรู้ด้านดำรง รักรัษไมตรีจิต และด้านชีวิตที่สมคูลนั้นไม่แตกต่างกัน

พิมพัถุทธิ์ เทียงภักดี และคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียน การสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 103 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และโรงเรียนขนาด ใหญ่ พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ รูปแบบ การเรียนการสอนแบบร่วมมือ และหลักการเรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน การปฏิบัติที่สำคัญ คือ 1)ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ วัสดุการเรียนการสอนต่าง ๆ 2) ขั้นสอน 3) ขั้นกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นตรวจสอบผลงาน 5) ขั้นสรุปบทเรียน 6) ขั้นพัฒนาการ นำไปใช้ นอกจากนี้แล้วผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยใช้กระบวนการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนทั้ง 3 โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น

วราริสิ วังศ์สุนทร (2545) ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นการวิจัยราย กรณี ครูดั้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรม การสอนของครูดั้นแบบนั้น สามารถสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ นักเรียนได้ คือ นักเรียนเกิดความปิติจากการได้เรียนและเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนอัน เนื่องมาจากนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความ สนใจ รวมทั้งได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการประเมินผลความภูมิใจ ชื่นชมและยอมรับ ในผลงานทั้งของตนเองและผู้อื่น

ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร (2545) ได้ศึกษาผลการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมี ความสุขในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนเมื่อได้รับ การสอนตามรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขแล้วเกิดความสุขในการเรียนมากกว่าก่อนได้รับ การสอน นอกจากนี้แล้วนักเรียนยังเกิดความสนใจในการเรียน เกิดความสุขสนุกสนานและมี ความสุขในการเรียน มีการวางแผนในการจัดทำผลงานและในการเรียนได้ดีขึ้น นักเรียนมี การเตรียมการเรียน มีการทบทวนความรู้มีการอ่านหนังสือก่อนเรียนมาล่วงหน้า ถ้าพบ ถ้าที่จะ เข้าไปปรึกษาครูเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนและปัญหาส่วนตัวเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความร่วมมือกัน และช่วยเหลือกันในการทำงาน ทำกิจกรรมต่างๆในห้องเรียน และเกิดความสามัคคีเพิ่มขึ้น

สายสมร โลหะกิจ (2546) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ในส่วนของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ด้านเกี่ยวกับตนเอง วิชาเรียน สัมพันธภาพกับคนอื่น และด้านเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และผลจากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้น มีความสุขและสนุกสนานในการเรียน นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก สามารถแก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

อมรรัตน์ ทรศนิยากร (2545) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนที่มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาโดยนักเรียน โดยทำการศึกษาจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนรัฐบาล เอกชน และเทศบาล ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย พบว่า เมื่อนำตัวบ่งชี้ที่ได้พัฒนามาตามลำดับขั้น จำนวน 116 ตัวบ่งชี้ มาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เพื่อสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ ได้ตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน 1 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 116 ตัวบ่งชี้ย่อย ซึ่งไม่มีตัวบ่งชี้ใดเลยที่ไม่สามารถนำมาจัดองค์ประกอบได้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงนั้น โดยฐานความคิดของนักเรียนแล้ว นอกจากตัวนักเรียนจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ตนเองมีความสุขในการเรียนได้นั้น ยังต้องได้รับ การส่งเสริมจากปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ครู เพื่อน โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในการร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ ความหมายของการเรียนรู้อย่างมีความสุข แนวคิดสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีความสุข (กิตติวดี บุญซื่อ และคณะ. 2540) บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541) แนวคิดในการจัดกระบวนการการเรียนรู้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้องค์ประกอบหลัก ๆ อยู่ 4 องค์ประกอบ คือ

(1) องค์ประกอบด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านตัวผู้เรียนนี้ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น คุณลักษณะของผู้เรียน แรงจูงใจในการเรียน การมีความต้องการที่จะเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน พร้อมในการเรียน รวมไปถึงความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้เรียน

ด้วย เพราะหากร่างกายของผู้เรียนไม่มีความพร้อม เช่น มีอาการหิว ง่วง หรือสมาธิไปอยู่กับสิ่งอื่น นอกเหนือจากบทเรียน กระบวนการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

(2) องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ความสัมพันธ์ของตัวนักเรียนกับเพื่อนในชั้น หรือเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การช่วยเหลือและการทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อนจะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองมีผู้คอยช่วยเหลือไม่ใช่เรียนแบบโดดเดี่ยว เพราะนักเรียนบางคนเมื่อครูสอนไม่เข้าใจก็จะไม่กล้าซักถาม ซึ่งหากภายในห้องเรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน นักเรียนก็จะสามารถซักถามเพื่อนที่เรียนเข้าใจได้ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าจะเรียนไม่รู้เรื่อง หรือเรียนไม่ทันเพื่อน

(3) องค์ประกอบด้านผู้สอน หมายถึง ความพร้อมของผู้สอน เพราะจะสามารถดำเนินการเรียนการสอน จัดกิจกรรมในการเรียนการสอนได้อย่างมั่นใจ การสอนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังมีบุคลิกลักษณะของผู้สอน พฤติกรรมและเจตคติของผู้สอน ที่แสดงออกต่อผู้เรียน หากผู้สอนมีความเมตตา จริงใจ และเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน ไม่เลือกปฏิบัติกับ นักเรียนคนใดคนหนึ่งให้แตกต่างไปจากนักเรียนคนอื่นๆ นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจผู้สอน ทำให้เกิดความสบายใจและพร้อมที่จะเรียนรู้

(4) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่มีความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน งบประมาณโรงเรียน ระบบการบริหาร ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของอาคารสถานที่ บรรยากาศในห้องเรียนมีความปลอดโปร่งแสงเข้าถึง ไม่อยู่ในห้องเรียนที่มืด สภาพทั่วไปของบริเวณโรงเรียนมีความสะอาด สะดวกสบาย มีที่ให้พักผ่อนหย่อนใจในช่วงพักกลางวัน อุปกรณ์การเรียนสำหรับวิชาต่าง ๆ มีความพร้อมสามารถให้เด็กได้สัมผัสของจริงได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความสุขในการที่จะเรียนรู้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายกับการเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Berkman (1971) ได้สร้างเครื่องมือวัดสถานะสุขภาพจิต (Index of psychological well-being) เพื่อใช้ในการสำรวจสุขภาพจิตของประชาชนทั่วไป มีลักษณะเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบได้ประเมินความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกเชิงลบจำนวน 5 ข้อ ความรู้สึกเชิงบวกจำนวน 3 ข้อ รวมทั้งหมด 8 ข้อ โดยให้เลือกตอบ 1 คำตอบในแต่ละข้อ ความรู้สึกเชิงลบมีค่าตั้งแต่ 0 – 15 คะแนน และความรู้สึกทางบวกมีค่าตั้งแต่ 0 – 9 คะแนน

Dupuy (1977 cited by Bowling, 1991) ได้สร้างเครื่องมือวัดสุขภาพจิตชื่อ The General Well-being Schedule (GWB) ใช้ในการสำรวจประชาชนทั่วไปในชุมชน เป็นการวัดเกี่ยวกับความรู้สึกที่แสดงถึงการมีสภาวะทางสุขภาพจิตที่ดี ความเศร้ากังวลใจ ซึ่งเครื่องมือนี้วัดภาวะสุขภาพจิตทั้งในด้านบวกและด้านลบ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 หมวด คือ 1) ความวิตกกังวล 2) ซึมเศร้าด้านบวกและด้านลบ 3) สุขภาพทั่ว ๆ ไป 4) สภาวะสุขภาพจิตในด้านบวก 5) การควบคุมตนเอง 6) ความกระปรี้กระเปร่ามีชีวิตชีวา (Vitality) เป็นการถามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหนึ่งเดือนที่ผ่านมา ประกอบด้วยคำถาม 18 ข้อ โดย 14 ข้อแรกใช้มาตราส่วนประเมินค่า 1 – 6 และอีก 4 ข้อ ใช้มาตราส่วนประเมินค่า 0 – 10 การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการแยกออกเป็นหมวดย่อย 6 หมวด หรือวิเคราะห์โดยการรวมคะแนนคำตอบจากแต่ละข้อ คะแนนต่ำจะแสดงถึงการมีปัญหาทางด้านความเศร้ากังวลใจในระดับที่รุนแรง คะแนนเต็มรวมจะอยู่ระหว่าง 0 – 110 ซึ่ง Dupuy ได้กำหนดระดับความรุนแรงของความเศร้ากังวลใจตามระดับของคะแนน ดังนี้

คะแนน 0 – 60 = ความเศร้ากังวลใจที่รุนแรง

คะแนน 61 – 72 = ความเศร้ากังวลใจขนาดปานกลาง

คะแนน 73 – 110 = สภาวะสุขภาพจิตที่ดี

Sell and Nagpal (1992) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Assesment of Supjective Well-being ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือประเมินความผาสุกของบุคคล โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น รู้สึกและไม่เป็นสุข การสร้างเครื่องมือนี้จากคำถามเริ่มต้น 130 ข้อ ลดลงเหลือเพียง 40 ข้อ ซึ่งสามารถให้ผลการประเมินได้ใกล้เคียงกัน

สรุปได้ว่า สภาวะสุขภาพจิตสามารถวัดได้ด้วยแบบวัดที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อวัดความรู้สึกของบุคคลที่แสดงถึงการมีสภาวะสุขภาพจิตที่ดีหรือมีความสุข ความเศร้า กังวลใจหรือไม่มีความสุข

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปได้ว่าการเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เครียด หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน โดยแสดงออกมาทางอารมณ์ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามสำหรับประเมินด้านสุขภาพจิต ซึ่งองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขอาจแบ่งเป็น องค์ประกอบด้านผู้เรียน องค์ประกอบด้านผู้สอน องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนอันเป็นแนวทางในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

องค์ประกอบด้านผู้เรียน หมายถึง ปัจจัยด้านตัวนักเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุข ได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกและความพร้อมในการเรียนของนักเรียนเองเช่น การอยากมาโรงเรียน รู้สึกสนุกในการเรียน ทำงานเสร็จทันเวลา ไม่กังวล เพลิดเพลินกับการทำงาน ดึงดูดกับการที่จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ครูสอน ไม่รู้สึกว่าถูกบังคับ สนุกที่ได้ทำกิจกรรม มีความกระตือรือร้น อยากทำกิจกรรมการเรียนการสอน เอาใจใส่การเรียน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาอย่างสม่ำเสมอ ซักถามในเรื่องที่ไม่เข้าใจ ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย ทำตัวให้สนุกกับการเรียน มีการพักผ่อนเพียงพอ ไม่มีความกังวล มีสมาธิในการเรียน ได้เรียนตามความต้องการและความถนัดของตนเอง

องค์ประกอบด้านผู้สอน หมายถึง ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุข ได้แก่ วิธีการเรียนการสอนที่สร้างบรรยากาศที่ดี เป็นกันเองกับนักเรียน พுகุญด้วยความสนิทสนม ตรงต่อเวลา มีความพร้อม เตรียมการสอนอย่างคึกคักน่าสนใจไม่วกวนไม่น่าเบื่อ คอยช่วยเหลือนักเรียน เมื่อมีปัญหา มีความรู้ความชำนาญในวิชาที่สอน ใช้สื่อการสอนที่คึกคักน่าสนใจ นำเรื่องในชีวิตประจำวันและสิ่งใกล้ตัวมาสอน คอยแนะนำสิ่งที่ประโยชน์ ทำให้นักเรียนพอใจ รู้สึกอบอุ่นและ ใกล้ชิด ให้กำลังใจนักเรียน

องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่นหมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุข ที่เกิดจากเพื่อนและคนรอบข้าง ได้แก่ อารมณ์และการแสดงออกต่าง ๆ เช่น การได้ทำการบ้านกับเพื่อน ๆ พุกุญแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน รู้สึกสนุกสนานในขณะที่ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ชอบทำรายงานกลุ่มกับเพื่อน ๆ สบายในที่ได้อยู่กับเพื่อน ร่วมมือกันทำงานทำให้เสร็จเร็วและมีประสิทธิภาพ ทบทวนบทเรียนกับเพื่อนทำให้เข้าใจการเรียน ปรึกษาหารือกัน ทำกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกัน มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขอมรับในความสามารถของกันและกัน เปิดโอกาสในการแสดงความสามารถของตนเอง

องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุข ได้แก่ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ดี บริเวณโรงเรียน สวยงามร่มรื่นด้วยต้นไม้ ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นสัดส่วน สงบไม่มีเสียงรบกวน สมาธิ ปลอดภัยไม่แออัด จำนวนนักเรียนต่อห้องพอดี บรรยากาศน่าเรียน มีห้องสมุดที่ดีมีหนังสือที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์มีจำนวนมากพอสามารถให้บริการนักเรียนและสร้างความสนใจในการศึกษาหาความรู้ โรงเรียนปลอดภัยเสด็จ นักเรียนไม่ต้องกังวลว่าจะถูกคุกคามทำให้เรียนได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปัจจัยการบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายการบริหารงานและการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา สังกัดสภวิทยเขตวิภาวดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังนี้

ปัจจัยด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการวางแผนการสอน การจัดทำหลักสูตร การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ได้แก่ การจัดครูเข้าสอน การกำหนดจำนวนนักเรียนต่อห้อง การจัดสำนักงานกลุ่มบริหารวิชาการ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อบริการนักเรียน ในสำนักงานกลุ่มบริหารวิชาการ สำนักงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้บริการนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ มีระบบการจัดสอนแทนที่มีประสิทธิภาพ จัดสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน ส่งเสริมให้ครู วัดและประเมินผล ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง เป็นต้น

ปัจจัยด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับ งานธุรการ การเงิน พัสดุ แผนงานและสารสนเทศ ได้แก่ จัดครูและเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานการบริการนักเรียน ด้วยบริการที่เข้มแข็งใส มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการให้บริการนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่ดี จัดเครื่องมือและอุปกรณ์ให้เพียงพอในการให้บริการด้าน การเงิน พัสดุ มีห้องบริหารงบประมาณที่เป็นสัดส่วนเป็นระบบ มีขั้นตอนการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนได้รับการบริการที่ดี เป็นต้น

ปัจจัยด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนการจัดกิจกรรม เรียนการสอน ด้านกิจการนักเรียน ด้านบริหารงานบุคคล ด้านระเบียบวินัย ความประพฤติ ได้แก่ การจัดครูให้ทำหน้าที่หัวหน้าระดับเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีหัวหน้าคณะสีเพื่อดูแลการจัดกิจกรรมนักเรียน จัดให้มีสำนักงานกลุ่มบริหารบุคคล จัดครูอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการติดต่อประสานงานตลอดเวลา จัดวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอในการบริการนักเรียน จัดงบประมาณให้นักเรียนเพียงพอในการจัดกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ จัดให้มีมีระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการระบบดูแลพฤติกรรมนักเรียนที่เข้มแข็งเพื่อทำให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น

ปัจจัยด้านการบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการบริการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านโสตทัศนูปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านโภชนาการ ได้แก่ จัดบริการด้านสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนอย่างทั่วถึง จัด

เจ้าหน้าที่นักรการภารโรงให้เพียงพอในการดูแลความสะอาดและการซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอในการบริการด้านดูแลความสะอาดอาคารสถานที่ จัดสถานที่พักผ่อนที่สะอาดร่มรื่นและเป็นธรรมชาติ บริการข่าวสารข้อมูลประชาสัมพันธ์เพื่อนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มาติดต่อราชการ จัดหาและบริการโสตทัศนูปกรณ์แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดยานพาหนะเพียงพอในการให้บริการนักเรียนที่เดินทางไปร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียน จัดให้มีระบบการบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ มีระบบในการอำนวยความสะดวกในการบริการวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ จัดสวัสดิการทำประกันอุบัติเหตุให้แก่นักเรียน จัดให้บริการโรงอาหารมีความสะอาดสบาย จัดให้มีร้านจำหน่ายเครื่องเขียนและอุปกรณ์ การเรียน ดูแลห้องสุขาให้สะอาดและถูกสุขลักษณะ มีระบบการนิเทศติดตาม ประเมินผลและนำผลมาปรับปรุงแก้ไขปัญหอย่างค่อเนื่องทุก ๆ ด้าน เป็นต้น